

PLAN VAN AANPAK VERVOLG BEHOEFTE ONDERZOEK STANDPLAATSEN EN WOONWAGENS

1. Aanleiding

In het vierde kwartaal van 2019 is een inventarisatie gedaan naar de behoefte aan standplaatsen in 29 Limburgse gemeenten, zo ook in Weert. De provincie heeft de inventarisatie gecoördineerd. De inventarisatie is uitgevoerd door bureau Companen. Deze inventarisatie is gestart naar aanleiding van recente verzoeken van woonwagengewoners om nieuwe standplaatsen toe te voegen aan de bestaande voorraad en de rapporten van het College van de Rechten van de Mens en de Nationale Ombudsman.

Advies College van de Rechten van de Mens

Op 1 maart 1999 is de Woonwagenwet ingetrokken en werd het woonwagengebeleid gedecentraliseerd. Gemeenten zijn sindsdien primair verantwoordelijk voor het volkshuisvestingsbeleid, waarvan de huisvesting van woonwagengewoners onderdeel uitmaakt. Het College van de Rechten van de Mens heeft sinds 2014 oordelen uitgebracht over het woonwagenstandplaatsenbeleid van verschillende gemeenten en corporaties. Inmiddels heeft het College ook advies uitgebracht aan het ministerie en stelt daarin dat een uitsterf- of afbouwbeleid in strijd is met de mensenrechten. Daarnaast oordeelt het College van de Rechten van de Mens dat leven in een woonwagen een essentieel onderdeel van de cultuur van Roma, Sinti en woonwagengewoners is. Het College wijst erop dat het Rijk, lokale overheden en woningcorporaties verplicht zijn om de cultuur van woonwagengewoners niet alleen te beschermen, maar ook te faciliteren.

Rapport Nationale Ombudsman

Op basis van dit advies van het College heeft de Nationale Ombudsman ook een onderzoek ingesteld. Hieruit zijn voor gemeenten de volgende aanbevelingen benoemd:

1. Benoem in het college van burgemeester en wethouders een portefeuillehouder voor woonwagengewoners en hun mensenrechten.
2. Ga in gesprek met de gemeenteraad over het standplaatsenbeleid en eventuele voornemens om het standplaatsenbeleid aan te passen.
3. Maak standplaatsenbeleid in overeenstemming met het mensenrechtenkader voor de culturele identiteit van woonwagengewoners (onder meer de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en de oordelen van het College voor de Rechten van de Mens) en leg de standplaatsenbehoefte onder woonwagengewoners in de gemeente vast in de Woonvisie.
4. Inventariseer daartoe de behoefte aan standplaatsen, toewijzingscriteria, constructies voor huur of koop en woonvorm onder woonwagengewoners in de gemeente.

Beleidskader gemeentelijk woonwagen- en standplaatsenbeleid (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)

Het Rijk heeft samen met gemeenten een visie op het standplaatsenbeleid ontwikkeld dat in lijn is met het mensenrechtelijk kader voor de culturele identiteit van Roma, Sinti en woonwagengewoners. Deze visie is in juli 2018 gepubliceerd.

Dit betekent dat:

- De gemeente het beleid voor woonwagens en standplaatsen vast stelt als onderdeel van het volkshuisvestingsbeleid.
- Het beleid voldoende rekening dient te houden met en ruimte geeft voor het woonwagengedrag van woonwagengebruikers.
- Hiervoor is nodig dat de behoefte aan standplaatsen helder is.
- Corporaties voorzien in de huisvesting van woonwagengebruikers voor zover deze tot de doelgroep behoren.
- De afbouw van standplaatsen niet is toegestaan (behoudens uitzonderlijke omstandigheden) zolang er behoefte is aan standplaatsen.
- Een woningzoekende woonwagengebruiker die dit wenst, binnen een redelijke termijn kans heeft op een standplaats.

Beleidskader gemeente Weert

Er is in Weert geen sprake (of sprake geweest) van een uitsterfbeleid. Na de intrekking van de Woonwagengeset in 1999 zijn in Weert nog drie nieuwe woonwagencentra aangelegd, te weten aan De Wolwasser, de Standaardmolen en de Boender.

In de Structuurvisie Wonen Midden-Limburg 2018 tot en met 2021 is het volgende vastgelegd ten aanzien van woonwagengedrag. Het door de regio uitgevoerde woningmarktonderzoek geeft onvoldoende inzicht in de behoefte van deze specifieke doelgroep in Midden-Limburg. In het kader van het woningmarktonderzoek zijn 180 uitnodigingen voor een enquête verzonden aan deze specifieke doelgroep, er zijn 3 reacties ontvangen. De respons is onvoldoende om conclusies te trekken.

Een verdiepingsonderzoek naar de (kwantitatieve en kwalitatieve) behoefte van woonwagengebruikers vormt een van de uitwerkingen die wordt opgepakt. Dit wordt dan ook als een procesafspraken vastgelegd. Totdat nader onderzoek naar de behoefte heeft plaatsgevonden wordt het beleid ten aanzien van woonwagens gecontinueerd. Dit betekent een status quo: het behouden van het aantal standplaatsen/chalets voor de doelgroep. Geen uitbreiding en geen uitsterfconstructies voor de reguliere centra, behoudens de lopende plannen. De regio heeft de provincie verzocht een coördinerende rol te vervullen.

Nog niet in alle gemeenten zijn de woonwagencentra overgedragen aan de corporaties. Dit is een taai en moeizaam proces. In principe zijn de corporaties verantwoordelijk voor de exploitatie en het beheer. De overdracht is onderwerp van de regionale en lokale prestatieafspraken.

2. Doelstelling

De doelstelling is het proces vast te leggen om samen met woningcorporatie Stichting Wonen Limburg, de huurdersbelangenvereniging SHML en een vertegenwoordiging van de doelgroep te onderzoeken hoe, in hoeverre en op welke termijn de behoefte aan standplaatsen voor woonwagens kan worden ingevuld.

Dit is van belang om duidelijkheid te geven aan de woonwagengebruikers op welke termijn aan welke behoefte tegemoet gekomen kan worden.

3. Standplaatsen in Weert

In Weert zijn 95 standplaatsen met woonwagens/chalets, verdeeld over 15 locaties. Daarnaast zijn er 9 bedrijfsstandplaatsen (kermisexploitanten en handelaren in metalen). De bedrijfsstandplaatsen maken geen deel uit van het behoefte onderzoek.

locatie	Standplaats eigendom	Standplaats Wonen Limburg	Standplaats gemeente	Woonwagen eigendom	Woonwagen Wonen Limburg	Woonwagen gemeente	Chalet eigendom	Chalet Wonen Limburg	Totaal aantal plaatsen
Achtkantmolen	1	5		1				5	6
Boender		6						6	6
De Wolwasser		5			5				5
Hoverveld			2			2			2
Huygenschof	4	8		1			3	8	12
Kraanheuvel	4	4		4			4		8
Oude Laarderweg		5						5	5
Poorterhof		10			8			2	10
Roermondseweg	1			1					1
Savelveld			4	4					4
Standaardmolen		5						5	5
Uilenweg		5		2	2			1	5
Vijverhof		5		4				1	5
Watersnip	2	8		2	5			3	10
Weijerbeemd		11						11	11
totaal	12	77	6	19	20	2	7	47	95

Tabel: overzicht woonwagenlocaties gemeente Weert

4. Regionale context

In Midden-Limburg zijn 280 standplaatsen. Dit is 25% van het aantal standplaatsen in Limburg (1.125). Het aandeel standplaatsen in Noord-Limburg bedraagt 9% (102). Zuid-Limburg heeft met 66% het grootste aandeel standplaatsen (743).

De verdeling van het aantal standplaatsen in de regio Midden-Limburg is als volgt:

gemeente	aantal
Echt-Susteren	45
Leudal	50
Maasgouw	35
Nederweert	17
Roerdalen	19
Roermond	19
Weert	95
totaal	280

Tabel: overzicht aantal standplaatsen per gemeente in Midden-Limburg

Het aandeel standplaatsen in Weert bedraagt 34% van het totaal aantal standplaatsen in Midden-Limburg.

5. Opbouw huishoudens en verhuishwens

De inventarisatie is uitgevoerd onder hoofdbewoners, inwonenden en belangstellenden. Als belangstellenden is iedereen aangeschreven van wie bekend is dat zij graag naar een standplaats zouden willen verhuizen en die thans in een woning wonen.

In Weert zijn 142 adressen aangeschreven. Van de hoofdbewoners (95) heeft 14% de enquête ingevuld en van de inwonenden, rekening houdend met 2 per standplaats, 16%. Van de belangstellenden is de respons gerelateerd aan de totale groep, deze kan niet per gemeente verfijnd worden.

Onderstaande informatie blijkt uit de provinciebrede inventarisatie.

- Van de hoofdbewoners is 13% jonger dan 35 jaar. 66% van de hoofdbewoners is 35-65 jaar en 21% van de hoofdbewoners is 65 jaar of ouder. Het aantal oudere huishoudens is beperkt.
- Bij de inwonenden ligt het zwaartepunt op de leeftijdsgroep tot 35 jaar (72%).
- Bij de belangstellenden ligt het zwaartepunt op de leeftijdsgroep tot 35 jaar (48%) en op de leeftijdsgroep 35-65 jaar (48%).

Het overgrote deel van de hoofdbewoners heeft geen verhuishwens. De respondenten geven meestal aan in de eigen gemeente te willen blijven wonen. Ook wordt vaak genoemd dat ze op de huidige locatie willen blijven wonen.

Van de inwonenden wil 95% naar een standplaats verhuizen. Slechts 2% overweegt een stenen woning. De inwonenden willen bij voorkeur op de locatie blijven wonen waar men nu al woont, gevolgd door de huidige gemeente.

Van alle belangstellenden overweegt 84% te verhuizen naar een standplaats en 8% misschien te willen verhuizen naar een standplaats. Belangstellenden willen bij voorkeur blijven wonen in de huidige gemeente.

Uit de inventarisatie van de behoefte (scenario 'ja') blijkt dat de woonwageneigenaren in Weert 35 extra standplaatsen willen hebben in de periode tot 2030. Deze behoefte is te verdelen over een tijdsbestek van 3 perioden, te weten:

<2 jaar: 1 hoofdbewoner, 11 inwonenden, 15 belangstellenden

2-5 jaar: 2 inwonenden, 3 belangstellenden

>5 jaar: 2 inwonenden, 1 belangstellende

Daarnaast hebben 10 woonwageneigenaren aangegeven misschien behoefte te hebben aan een standplaats, te verdelen over:

<2 jaar: 2 hoofdbewoners

>5 jaar: 8 hoofdbewoners

Voor wat betreft de eigendomsverhouding heeft 80% aangegeven graag een huurstandplaats te willen en 20% wil graag een koopstandplaats. De voorkeur voor wat betreft de bebouwing gaat uit naar een huurwoonwagen.

6. Aanpak

De onderzoeksuitkomsten betreffen de behoefte en niet het beleid. De gemeenten zijn de instantie verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van woonwageneigenaren, zo nodig op (sub)regionaal niveau. Daarbij dient het volgende in beschouwing te worden genomen:

- De uitkomsten van de inventarisatie geven een goede indicatie van de behoefte maar kunnen niet één op één overgenomen worden. Er zijn een aantal elementen die de gemeenten daarbij in beschouwing moeten nemen voor de eigen lokale behoefteontwikkeling:
 - het lokale effect van mutatie en natuurlijk verloop en
 - de lokaal bekende vraag van belangstellenden.
- De opgave voor de eventuele uitbreiding van standplaatsen dient gezien te worden in relatie tot de totale opgave in de sociale huursector en de druk op de sociale huursector met de daarbij behorende wachttijden.
- De eventuele uitbreiding van bestaande woonwagencentra dan wel de aanleg van nieuwe woonwagencentra gaat gepaard met een doorlooptijd. Men dient er rekening mee te houden dat dit meerdere jaren in beslag kan nemen, gelet op de te doorlopen stappen en de daarmee gepaard gaande procedures.

Het voornemen is om samen met Stichting Wonen Limburg, de huurdersbelangenvereniging en een vertegenwoordiging van de doelgroep de volgende stappen te doorlopen:

1. Inzicht verkrijgen in mutaties en natuurlijk verloop alsmede het aantal reacties op de vrijgekomen standplaatsen.
2. In overleg met Wonen Limburg wordt bekeken of keukentafelgesprekken een goed middel zijn om per woonwagencentrum inzicht in de behoefte te krijgen. Dit punt heeft een relatie met onderstaand punt 3.
3. Gelet op de voorkeuren die zijn uitgesproken (wonen bij familie) wordt primair onderzocht in hoeverre het mogelijk is om het aantal standplaatsen binnen bestaande woonwagencentra uit te breiden, welke mogelijkheden er zijn, welke procedures hiervoor nodig zijn, wat de doorlooptijd daar van is en of dit financieel haalbaar is.
4. Voordat met de procedure voor een uitbreiding van standplaatsen op een woonwagencentrum gestart wordt, dient duidelijk te zijn wie er gaat wonen.
5. De ontwikkelingen dienen zowel voor de gemeente als voor Wonen Limburg haalbaar te zijn en in de begroting te passen.
6. Het voorstel is een stapsgewijze invulling te beogen. Dus locatie voor locatie. Zo kan de werkelijke ontwikkeling van de behoefte gemonitord worden. Dit is nodig omdat er meerdere factoren van invloed zijn op het verkrijgen van een standplaats en een woonwagen. Het gaat niet alleen om wachtduur, zo ligt er onder andere een relatie met familieverbanden en zijn er voorwaarden ten aanzien van het inkomen.

7. Terugkoppeling voortgang

Uiterlijk 1 december 2020 wordt duidelijkheid gegeven op de vragen hoe, in hoeverre en op welke termijn de behoefte kan worden ingevuld.